

8. Zhang, S., Lim, Y., Boyas, J. F., and Burlaka, V. (2020). Family structure and youth illicit drug use, use disorder, and treatment services utilization. *Child. Youth Serv. Rev.* 111:104880. DOI: 10.1016/j.childyouth.2020.104880
9. Begum, F., & Mahmood, S. I. (2019). Exploring psychological correlates of peers and fathers of drug addict adolescents. *Dhaka University Journal of Biological Sciences*, 28(1), 9–20. DOI: <https://doi.org/10.3329/dujbs.v28i1.46489>.
10. Vaughan, E. L., Waldron, M., De Dios, M. A., Richter, J., & Cano, M.Á. (2017). Childhood family characteristics and prescription drug misuse in a national sample of Latino adults. *Psychology of Addictive Behaviors*, 31(5), 570–575. DOI: <https://doi.org/10.1037/adb0000278>.
11. Nakawaki, B., & Crano, W. (2015). Patterns of substance use, delinquency, and risk factors among adolescent inhalant users. *Subst Use & Misuse*, 50(1), 114–122. DOI: <https://doi.org/10.3109/10826084.2014.961611>.Patterns.

УДК 159.9+376

Якимчук Г. В.

наукова співробітниця

*Український науково-методичний центр
практичної психології і соціальної роботи*

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ДИСТАНЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДИТИНОЮ З ОСОБЛИВИМИ МОВЛЕННЄВИМИ ПОТРЕБАМИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

У період військових дій діти з особливими освітніми потребами (ООП) становлять найвразливішу категорію населення. Відчуття постійної небезпеки, переміщення із зони активних бойових дій в інші умови проживання може викликати труднощі соціальної адаптації і ускладнити уже наявні особливості розвитку дитини. Тому діти з ООП потребують особливої уваги фахівців в цей період щодо мінімізації тих психотравмивних наслідків, що спричинені військовими діями, та організації дистанційної корекційно-розвиткової роботи в безпечному місці [1; 2].

Розглянемо психологічні засади організації дистанційної роботи з дитиною з особливими мовленнєвими потребами в період війни.

Насамперед, для успішної організації дистанційної корекційно-розвиткової роботи з дитиною слід брати до уваги, що навіть невеликі психотравмивні ситуації можуть позначитися на загальному та мовленнєвому її розвитку. Вимушена розлука з кимось із членів сім'ї, зміна звичного місця та умов життя, тривожність членів родини в сукупності із призупиненням освітнього процесу (відсутністю

систематичної логопедичної і психологічної підтримки) [2] може значно загострити мовленнєві труднощі у дітей. Фіксують непоодинокі випадки появи або посилення заїкання у дітей різного віку, чи навіть виникнення мутизму – повного зникнення мовлення внаслідок психологічної травми. Емоційне напруження часто призводить до погіршення уваги, запам'ятовування, агресивності, дратівливості, зниження мотивації, втрати сформованих навичок.

Зокрема, у дитини з порушеннями мовлення емоційне напруження може призводити до надмірного або недостатнього тону м'язів як усього тіла, так і артикуляційного апарату, порушення дихальної функції (за типом поверхневого дихання), що позначається на якості мовлення: нечіткій вимові, заміні звуків схожих за артикуляцією, переставлянні звуків та складів в усному та писемному мовленні тощо.

Усі названі негативні зміни в психоемоційному стані дитини з порушеннями мовленнєвого розвитку, як і її вікові та індивідуальні особливості є визначальними в організації дистанційного освітнього процесу.

Насамперед, для емоційної підтримки дитини дуже важливо долучати до процесу онлайн-занять батьків / опікунів, попередньо надавши їм рекомендації щодо використання спеціальних засобів, форм і методів виконання тих чи інших завдань.

В умовах онлайн-занять необхідно зважено визначати обсяг і складність вправ і завдань, які пропонуються дитині. Під час онлайн-навчання стає більше вербальної взаємодії. Тому ступіть розуміння зверненого мовлення дитиною буде одним із критеріїв оцінки можливості проведення дистанційного заняття.

Значною перешкодою у навчанні з логопедом онлайн є неможливість тактильного контакту: фахівець не має можливості проводити спільну роботу з предметами, здійснювати механічну постановку звуків або логопедичний масаж. Це компенсується загостренням уваги на доступних каналах сприйняття, насамперед – слуховому і зоровому. Якщо для відновлення фізичної присутності можна винайти певні ритуали (наприклад, доторкнутися пальчиком до екрану одночасно, або «дати п'ять» долонькою), то проведення маніпуляцій із постановки звуків механічним способом можливо організувати лише за допомогою батьків.

У дітей із порушеннями мовлення, як правило, порушений фонетико-фонематичний слух і зайвий шум навколо педагога додасть труднощів із розпізнаванням зверненого мовлення. Тому слід продумати використання аудіогарнітури. Для забезпечення якості звуку можна скористатися мікрофоном без шнура, що вбудований в навушники. Використання навушників дитиною можливе, проте не є обов'язковим, і потребує її згоди та врахування індивідуальних особливостей. Основною умовою має бути комфортне самопочуття дитини.

Для дистанційного логопедичного заняття важливою є якість освітлення приміщення, з якого ведеться трансляція. Обличчя логопеда, артикуляція, міміка має бути чіткою і добре розрізняваною дитиною. З цією метою краще використати ввімкнене додаткове освітлення. Проте якість зображення більше залежить від вебкамери, яку використовують у роботі спеціалісти, і швидкості Інтернет з'єднання усіх користувачів. Важливо знати, що через особливості передачі відео зображення вебкамерою, або через особливості її налаштування, все, що відбувається в реальному часі, може транслюватися дзеркально. Це слід врахувати при пред'явленні безпосередньо в камеру матеріалів з читання, письма, орієнтування в координатах «ліво-право» тощо.

Важливо подбати і про те, яке саме зображення позаду логопеда буде транслюватися під час заняття, оскільки розглядання фонового зображення може відволікати дитину.

Отже, для успішної дистанційної логопедичної роботи надзвичайно важливим є як дотримання усіх названих умов здійснення онлайн-заняття, так і залучення батьків до освітнього процесу, консультування їх щодо особливостей виконання запропонованих завдань та їхньої участі в цілому у процесі організації навчання на відстані.

ЛІТЕРАТУРА

1. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 року № 957. Дата оновлення: 26.04.2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>
2. Про організацію освітнього процесу : Лист Міністерства освіти і науки України від 6 березня 2022 року № 1/3371-22. URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/3032-nov-rekomendats-mon-shchodo-organzats-osvtnogo-protsesu-pd-chas-vyni>